

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΕ' 2002 - ΤΕΥΧΟΣ ΙΙ

ΑΝΑΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ

ΤΟ ΑΡΘΡΟ 6 ΠΑΡ. 1 ΣΤΟΙΧ. Α ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ Ο Ν. 2915/2001

Εμμανουήλ Λασκαρίδη
Δικηγόρου Αθηνών, LL.M. Χαϊδελεβέργης

1. Το Δικαίωμα σε Ταχεία Δίκη

Το αξίωμα *nec tempus nec locus occurrit regi* κατά το οποίο ένας μονάρχης μπορεί να εμποδίσει την εκδίκαση υποθέσεων όπου και όποτε θεωρεί σωστό, δεν μπορεί να ισχύσει σε ένα κράτος δικαίου. Ένα κράτος το οποίο σέβεται το δικαίωμα των πολιτών του για δίκαιη δίκη πρέπει να εξασφαλίζει την απρόσκοπτη εντός εύλογης προθεσμίας απονομή δικαιοσύνης από το κατά τόπο και καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο. Η βραδεία εκδίκαση υποθέσεων ενέχει τον κίνδυνο παραγραφής των επίδικων δικαιωμάτων και δημιουργεί δυσπιστία απέναντι στην κρατική απονομή δικαιοσύνης. Η δυσπιστία αυτή αντικατροπτίζεται εδώ και δυόμιση αιώνες στο έργο του Cesare Beccaria «Περί εγκλημάτων και ποινών», όπου καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «η δίκη οφείλει να τελειώνει το ταχύτερο δυνατό».¹ Αυτό το αξίωμα αναγνωρίστηκε μεταπολεμικά στην Παγκόσμια Δήλωση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών της 10^{ης} Δεκεμβρίου 1948, προς εξασφάλιση και αποτελεσματική εφαρμογή των δικαιωμάτων που αναφέρονται σ' αυτή. Σ'

---

1. «La custodia ...deve durare il minor tempo possibile», Beccaria, dei delitti e delle pene, Livorno 1764, Κεφ. 19, σελ. 45. Χαρακτηριστική επίσης στην ίδια παράγραφο η απορία του σχετικά με την βραδεία εκδίκαση των ποινικών υποθέσεων: «Υπάρχει πιο σκληρή αντίθεση ανάμεσα στην αδράνεια ενός δικαστή και τις φοβίες ενός κατηγορουμένου;»

αυτή την Παγκόσμια Δήλωση στηρίχθηκε η Διεθνής Σύμβαση της Ρώμης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 5^{ης} Νοεμβρίου 1950, η οποία αξιώνει την εντός λογικής προθεσμίας απονομή της δικαιοσύνης.

Ειδικότερα το άρθρο 6 παρ.1 εδ.α της Συμβάσεως της Ρώμης ορίζει «Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσις του δικασθῇ δίκαιως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίσῃ εἴτε ἐπὶ ἀμφισβητήσεων δικαιωμάτων, εἴτε ἐπὶ τοῦ βασίμου πάσης ἐναντίον τοῦ κατηγορίας ποινικῆς φύσεως». Από αυτή τη διάταξη της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης επιβάλλεται όπως η αμφισβήτηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αστικής φύσεως κρίνεται α) από δικαστήριο που λειτουργεί νομίμως β) από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο γ) σε δημόσια διαδικασία δ) με δίκαιη δίκη ε) εντός λογικής προθεσμίας. Πρόδηλον είναι ότι από την υπό το στοιχείο ε επιταγή απαιτείται η εντός λογικής προθεσμίας έκδοση αποφάσεως επί δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αστικής φύσεως, ανεξαρτήτως βαθμού δικαιοδοσίας. Επομένως επιβάλλεται η έκδοση οριστικής αποφάσεως, εντός λογικής προθεσμίας, τόσο από το δικαστήριο της ουσίας κάθε βαθμού, όσο και από το ακυρωτικό δικαστήριο.² Σε δίκη η οποία εκτυλίσσεται σε πλείονα στάδια (πρωτοβάθμιο, δευτεροβάθμιο, ακυρωτικό δικαστήριο) έκαστη περίοδος εξετάζεται, κατά το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αυτοτελώς, είναι δε δυνατόν να στοιχειοθετηθεί ευθύνη και όταν η καθυστέρηση παρατηρηθεί σε ένα μόνον από τα στάδια αυτά.³ Το προαναφερόμενο άρθρο της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης δεν ορίζει συγκεκριμένη προθεσμία για την έκδοση οριστικής αποφάσεως. Ο προσδιορισμός της προθεσμίας αυτής εξαρτάται σε κάθε περίπτωση από τις συγκεκριμένες περιστάσεις, όπως τον πολύπλοκο χαρακτήρα των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς,⁴ τα πολλαπλά νομικά ζητήματα προς επίλυση, τα λεπτά ζητήματα αποδείξεως, τον αριθμό των μαρτύρων, την ερμηνεία διεθνούς συνθήκης,

2. Βλ. σχετ. Ε. Ρούκουνα, σε Γ. Σταυρόπουλο, Το Δικαίωμα σε Δίκαιη Δίκη (1998), σ. 16-33. Βλ. επίσης την υπόθεση *Pellegrin κατά Γαλλίας* (1999) και τις παρατηρήσεις του P. Wacksmann, Rev. trim. dr. Homme, Τόμος 41 (2000), σ. 819-850.

3. Παπαγεωργίου κατά Ελλάδας (1997).

4. Αναφορικά με το πολύπλοκο της υποθέσεως *I. Σαρμά*, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1998), σ. 231-232, I 15 επ.

την επικοινωνία με την αλλοδαπή κ.ά.⁵ Περί αυτών είναι πάγια η νομολογία του Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.⁶ Επίσης πάγια είναι η νομολογία του ιδίου Δικαστηρίου περί του ότι δεν συνιστά λόγο που δικαιολογεί τις καθυστερήσεις αυτές, η οργάνωση του δικαιοδοτικού συστήματος, η έλλειψη προσωπικού, η χρόνια υπερφόρτωση των πινακίων. Στην υπόθεση Παπαγεωργίου κατά Ελλάδος (1997), το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα Κράτος μέλος, αν και δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για γεγονότα όπως η απεργία των μελών ενός δικηγορικού συλλόγου, οφείλει να καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε να περιορίσει την καθυστέρηση στην εκδίκαση της υπόθεσης.⁷

Το παραπάνω άρθρο της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης και η κατά την εφαρμογή αυτού νομολογία του Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποσκοπούν στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης και επιβάλλουν την δημιουργία του απαιτούμενου νομοθετικού πλαισίου. Το προαναφερθέν Δικαστήριο έχει ιδρυθεί για να προστατεύει ισχύοντα δικαιώματα. Η πραγματώση και δικαστική προστασία αυτών των δικαιωμάτων απαιτεί ευνοϊκό νομοθετικό πλαίσιο. Η φράση του Thomas Hobbes στο Λεβιάθαν «*autoritas, non veritas facit legem*» (η εξουσία κι όχι η αλήθεια δημιουργεί το νόμο) έχει διαχρονικό χαρακτήρα.⁸ Το κράτος έχει την ευθύνη της οργάνωσης του δικαιοδοτικού του συστήματος κατά τρόπο παρέχοντα στα δικαστήρια τη δυνατότητα εκδόσεως οριστικής αποφάσεως επί αμφισβητήσεων αστικού χαρακτήρα, εντός λογικής προθεσμίας.⁹ Αυτό μόνο έχει την εξουσία να περιορίσει τις καθυστερήσεις περί την έκδοση οριστικής αποφάσεως και κατ' αυτό τον τρόπο να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα και το αξιόπιστο της δικαιοσύνης.¹⁰

5. Ρούκουνας, ό.π. υποσ. 3, σ. 29.

6. Βλ. σχετ. υπόθεση Κατκαρίδη κ.ά. κατά Ελλάδος (1996), υπόθεση Πασχαλίδης κ.ά. κατά Ελλάδος (1997) και υπόθεση Παφίτη κατά Ελλάδος (1997).

7. Πρβλ. και υπόθεση Παφίτης κατά Ελλάδος (1997).

8. Κερ. 26, σ. 133 της λατινικής έκδοσης του 1870. Βλ. σχετ. και Carl Schmitt, Politische Theologie, Μόναχο, 2^η έκδ. (1934), σ. 44-46 και 66.

9. Βλ. σχετ. υπόθεση Vocaturo κατά Ιταλίας (1991), όπου αναφέρεται ότι «τα συμβαλλόμενα κράτη είναι υποχρεωμένα να οργανώσουν το δικαιοδοτικό τους σύστημα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε τα δικαστήρια να μπορούν να εξασφαλίζουν στον καθένα το δικαίωμα να έχει οριστικές αποφάσεις σε λογική προθεσμία επί αμφισβητήσεων αστικού χαρακτήρα». Για την ευθύνη των κρατικών αρχών περί την οργάνωση της δικαιοσύνης βλ. I. Σαρμά, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1998), σ. 232-233, I 18 επ.

10. Βλ. σχετ. υπόθεση Παπαγεωργίου κατά Ελλάδος (1997) και υπόθεση ΑΓΤΑ

2. Το νομοθετικό καθεστώς στη Γαλλία

Στη Γαλλία οι καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης αποτελούν την εξαίρεση. Σε αυτό συνέβαλε και το άρθρο L. 781-1 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων, το οποίο παρέχει στους ζημιωθέντες από βαρύ δικαστικό σφάλμα ή αρνισιδικία δικαίωμα αποζημίωσης.¹¹ Ο γάλλος νομοθέτης με την θέση σε ισχύ του άρθρου L. 781-1 του Κώδικα για τον Οργανισμό Δικαστηρίων κινητοποίησε την εσωτερική διαδικασία ελέγχου της προθεσμίας εκδικάσεως των υποθέσεων, την οποία επιδοκίμασε και το Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.¹² Οι ζημιωθέντες, στηριζόμενοι στο προαναφερθέν άρθρο, μπορούν να επικαλεσθούν ευθύνη του κράτους για πλημμελή λειτουργία της δικαιοσύνης. Στην περίπτωση της αρνισιδικίας υπάγεται για παράδειγμα η λόγω ισοψηφίας του εργατικού δικαστηρίου (*conseil de prud'hommes*) αναμονή άνω των 10 μηνών για την έκδοση αποφάσεως.¹³ Εφόσον ο γάλλος δικαστής διαπιστώσει υπέρβαση της ευλόγου προθεσμίας, πρέπει να επιδικάσει επαρκή αποζημίωση στους ζημιωθέντες.¹⁴ Η νομολογία αυτή αποσαφηνίστηκε με πρόσφατη απόφαση του Γαλλικού Ακυρωτικού με την οποία αναπροσδιορίστηκε ο όρος «βαρύ πταίσμα», το οποίο επισύρει ευθύνη του Δημοσίου, ως «κάθε ανεπάρκεια χαρακτηριζόμενη από ένα γεγονός ή μια σειρά γεγονότων, τα οποία αποδεικνύουν την ανεπάρκεια της δημόσιας δικαστικής υπηρεσίας να εκπληρώσει την υποχρέωση την οποία έχει αναλάβει»¹⁵.

Το Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δέχτηκε πρόσφατα (12 Ιουνίου 2001) με την απόφαση στην υπόθεση *Giannaga* κ.ά. κατά Γαλλίας¹⁶ ότι μετά την απόφαση Gauthier του Εφετείου Παρισιού της 20^{ης} Ια-

κατά Ελλάδος (2000). Βλ. επίσης *Ι. Σαρμά*, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1998), σ. 229, I 4.

11. Βλ. Άρθρο L. 781-1 εδ. 1 *Code de la Procedure Judiciaire* «Το κράτος οφείλει να επανορθώσει την ζημία, η οποία προκλήθηκε από ελαττωματική λειτουργία της δικαιοσύνης. Αυτή η υποχρέωση υφίσταται μόνο σε περίπτωση βαρέως σφάλματος ή αρνισιδικίας».

12. Βλ. σχετ. και *F. Sudre*, 16 Ιανουαρίου 2002, *chron. JCP G* 2001, I, σ. 128 επ.

13. Παρίσι, 10 Νοεμβρίου 1999, D.2000. IR.31.

14. Βλ. *Mega Code de la Procedure Civile* (2001), σελ. 1295 επ., ιδιαίτέρως δε τις παρ. 4 και 20.

15. *Cass. A. Plén.*, 23 Φεβρ. 2001, *Cts Bolle-Laroche κατά Δικαστικού Μεσίτη του Θησαυροφυλακίου*: *JCP G* 2001, I, 340, αρ. 7, *chron. G. Viney*: *JCP G* 2001, II, 10583, με σημ. *J.-J. Menuret*.

16. Βλ. και την αδιαλείπτως αντίθετη νομολογία του ιδίου δικαστηρίου α.ά. υπόθεση *V. Vernillo κατά Γαλλίας* (1991).

νοuariού 1999¹⁷ υπάρχει στη Γαλλία επαρκής εσωτερική νομολογία, η οποία στηριζόμενη στο εν λόγω άρθρο μπορεί να καταδικάζει το Γαλλικό Δημόσιο για «αρνισιδικία» λόγω αδικαιολόγητης καθυστέρησης της διαδικασίας. Το Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε με την ως άνω απόφαση στην υπόθεση Giummara κ.ά. κατά Γαλλίας ότι η επίκληση του άρθρου L. 781-1 προσφέρει «έναν επαρκή βαθμό δικαστικής ασφάλειας». Κατ' αυτό τον τρόπο το ένδικο αυτό μέσο είναι «χρήσιμο», κατά την έννοια του άρθρου 35 § 1 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης, και οφείλει να γίνει χρήση του προ της προσφυγής στο Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σε αντίθετη περίπτωση η προσφυγή θα απορρίπτεται λόγω μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αξιώνει την κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό τήρηση της ευλόγου προθεσμίας από τον εσωτερικό δικαστή. Τούτο επιβεβαιώνεται με την απόφαση στην υπόθεση Zapnouti κατά Γαλλίας (2000)¹⁸ και την υπόθεση Kudla εναντίον Πολωνίας (2000)¹⁹.

3. Το νομοθετικό καθεστώς στην Ελλάδα προ του Ν. 2915/2001

3.1. Αμφισβητούμενη η ουσιαστική ισχύς της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης

Το Ελληνικό Κοινοβούλιο, σεβόμενο τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, κύρωσε με το Ν. 2329/1953, και μετά την από της 21^{ης} Απριλίου 1967 επταετή δικτατορία, με το Ν.Δ. 53/1974, την Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ.1 του Συντάγματος η σύμβαση αυτή έχει αυξημένη τυπική δύναμη και υπερισχύει κάθε αντίθετης διατάξεως νόμου. Όμως το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως παραβιαζόταν στη χώρα μας. Η βραδύτητα περί την περάτωση της δίκης επί αστικών διαφορών, εκδικαζομένων κατά τη λεγόμενη τακτική διαδικασία ήταν απαράδεκτη και οφειλόταν κυρίως στη διάρκεια της αποδεικτικής διαδικασίας και στο ακυρωτικό αποτέλεσμα της ανατιμολόγησης ανακοπής ερημοδικίας.²⁰

17. D. 1999, inf. rap. σ. 125.

18. JCP G 2001, II, 10491, με σημ. L. Boré.

19. JCP G 2001, I, 291, αρ. 40 = AJDA 2000, 1012, με σημ. Flauss.

20. Πρβλ. υπόθεση Σταμουλακάτου κατά Ελλάδος (1997) και I. Σαρμά, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1998), σ. 229. I 5, ο οποίος υποστηρίζει ότι τα αδιέξοδα της ουσιαστικής νομοθεσίας οδηγούσαν συχνά σε καθυστερήσεις.

3.2. Χρονοβόρα η διεξαγωγή αποδείξεων

Συγκεκριμένα κατά το άρθρο 249 της Πολιτικής Δικονομίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ με το Ν. 02.04/16.06.1834, η απόδειξη διεξαγόταν ενώπιον του δικαστηρίου και κατ' εξαίρεση ενώπιον εισηγητού. Όμως, στην πράξη η εξαίρεση έγινε κανόνας και η απόδειξη διεξαγόταν από τους δικηγόρους ενώπιον του γραμματέως, απόντος του εισηγητού, ο οποίος εμφανιζόταν μόνο σε περίπτωση διενέξεως των δικηγόρων. Προς περιστολή του κακού αφενός δια του άρθρου 1 του Α.Ν. 2032/1939 προστέθηκε στην Πολιτική Δικονομία το άρθρο 634, με αποτέλεσμα να διευρυνθεί η εκ του άρθρου 634 προβλεπόμενη αρμοδιότητα του Προέδρου Πρωτοδικών προς προσωρινή επιδίκαση απαιτήσεων, και αφετέρου θεσπίστηκαν ειδικές διαδικασίες εκδικάσεως διαφορών υπό του Προέδρου Πρωτοδικών. Ενδεικτικώς αναφέρονται οι σύντομες ως προς την εκδίκαση ειδικές διαδικασίες: α) «Περί εξώσεως δυστροπούντων μισθωτών» (Ν. ΒΧΗ/1899), β) «Περί εκδικάσεως των μεταξύ εργατών και εργοδοτών διαφορών» (Β.Δ. 01.08.1920), γ) «Περί εκδικάσεως των εκ συναλλαγματικών και εμπορικών ή μη γραμματίων εις διαταγή διαφορών» (Ν.Δ. 13.12.1925), δ) «Περί εκδικάσεως των εξ αμοιβής των εργασιών πολιτικών μηχανικών, αρχιτεκτόνων κτλ. διαφορών τούτων και πελατών» (Ν.Δ. 30.04/21.05.1926), ε) «Περί κώδικος ασκήσεως ιατρικού επαγγέλματος» (Α.Ν. 1565/1939), στ) «Περί προσόντων δικαιωμάτων κτλ. των συμβολαιογράφων» (Α.Ν. 356/1939, ζ) «Περί Κώδικος Δικηγόρων» (Ν.Δ. 326/1954) κ.ά. Οι διατάξεις της Πολιτικής Δικονομίας και των ειδικών διαδικασιών τροποποιήθηκαν επανειλημμένως.

Προς το σκοπό βελτίωσης της λεγόμενης τακτικής διαδικασίας και ενσωμάτωσης σε ένα και το αυτό κείμενο των διατάξεων περί ειδικών διαδικασιών, εκδόθηκε ο Α.Ν. 04.04/26.06.1967, με τον οποίο τέθηκε σε ισχύ ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. Κατ' αυτό τον τρόπο αφενός θεσπίστηκε διαδικασία ενώπιον Μονομελούς Πρωτοδικείου και αφετέρου ανατέθηκε στον εισηγητή του Πολυμελούς Πρωτοδικείου η έκδοση αποφάσεως περί αποδείξεων και η διεξαγωγή των αποδείξεων ενώπιον αυτού. Η έλλειψη ενημερώσεως των δικαστών για την έννοια του άρθρου 358 ΚΠολΔ, κατά το οποίο «αι κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων εκδιδόμεναι αποφάσεις έχουν σύντομο σκεπτικό και διατακτικό», η λανθασμένη πρακτική των εισηγητών να εκδίδουν προδικαστικές αποφάσεις όπως υπό το κράτος ισχύος της Πολιτικής Δικονομίας με εκτεταμένο αιτιολογικό²¹ και άλλοι λόγοι σχετιζόμενοι με τις ιστορικοπολιτικές συνθή-

κες εκδόσεως του ΚΠολΔ, κατέστησαν επιτακτική την επανειλημμένη τροποποίηση των περί αποδείξεων, κατά την τακτική διαδικασία, διατάξεων αυτού²¹.

3.3. Η αναιτιολόγητη ανακοπή ερημοδικίας

Κατά το άρθρο 507 της ΠολΔικ, η προσηκόντως ασκηθείσα ανακοπή ερημοδικίας είχε αποτέλεσμα τη νέα συζήτηση της υπόθεσης. Το ίδιο ακυρωτικό αποτέλεσμα της αναιτιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας ακολούθησε και το άρθρο 523 του ΚΠολΔ, υπό τον εις το άρθρο 508 αυτού περιορισμό της μη παραστάσεως του ανακόπτοντος κατά τη συζήτηση μετά την οποία εκδόθηκε η ανακοπτόμενη απόφαση λόγω μη κλητεύσεως ή μη νομίμου ή μη εμπροθέσμου κλητεύσεως ή της συνδρομής περιπτώσεως ανωτέρας βίας. Μάλιστα με το άρθρο 519 ΚΠολΔ λύθηκαν αμφισβητούμενα ζητήματα, αναγνωρισθέντος δικαιώματος ανακοπής ερημοδικίας στους ερήμην δικασθέντας ενάγοντα, εναγόμενον, εκκαλούντα, επεσίβλητο, κυρίως παρεμβαίνοντα, καθολικό διάδοχο και ειδικό διάδοχο μετά την άσκηση της αγωγής.

3.4. «Κατά Ελλάδος»

Οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις του ΚΠολΔ είχαν ως συνέπεια την καθυστερημένη έκδοση οριστικών αποφάσεων στις αστικής φύσεως υποθέσεις. Είναι γνωστό ότι η χώρα μας έχει καταδικαστεί επανειλημμένως από το Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τις καθυστερήσεις αυτές περί την απονομή της δικαιοσύνης, επί αστικής φύσεως υποθέσεων. Σχετικά πρόσφατες είναι οι αποφάσεις επι των υποθέσεων Πασχαλίδη κ.ά. κατά Ελλάδος (1997), Academy Trading LTD κ.ά. κατά Ελλάδος (2000) και Κοσμόπολις Α.Ε. κατά Ελλάδος (2001), με την οποία καταδικάστηκε η Ελλάδα λόγω αλλεπάλληλων αναβολών των δικών.

21. Οι εισηγητές δικαστές αντί να διατάσσουν απλώς την διεξαγωγή αποδείξεων («πράξη αποδείξεως») προέβαιναν στην έκδοση προδικαστικών αποφάσεων με αποτέλεσμα την καθυστέρηση της έκδοσης οριστικών δικαστικών αποφάσεων.

22. Ενδεικτικά αναφέρεται η δια του άρθρου 12 Ν. 478/1984 αντικατάσταση της περί αποδείξεως αποφάσεως με την πράξη αποδείξεως. Η πράξη αποδείξεως αντικαταστάθηκε πάλι δια του άρθρου 8 παρ.α. περίπτ. δ του Ν. 2145/1993 και του άρθρου 3 παρ.13 εδαφ. δ του Ν. 2207/1994 από την απόφαση περί αποδείξεων.

4. Το Δικονομικό Κεκτημένο του Ν. 2915/2001

4.1. Οι στην ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης αποβλέπουσες τροποποιήσεις

Εν όψει τούτων εκδόθηκε ο Ν. 2915/2001 με τον οποίο, κατά την περί αυτού εισηγητική έκθεση, διώκεται η αποτελούσα επιτακτικό αίτημα της σύγχρονης κοινωνικής και οικονομικής ζωής, ταχύτερη και ουσιαστικότερη απονομή δικαιοσύνης. Όντως με το νόμο αυτό επήλθαν βασικές τροποποιήσεις στον ΚΠολΔ, οι οποίες αφορούν τη λεγόμενη τακτική διαδικασία. Οι τροποποιήσεις που θα συντελέσουν στην ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης είναι κυρίως οι εξής:

1. Είναι δυνατή η αναβολή της συζήτησεως της υποθέσεως μια φορά εφόσον υπάρχει σπουδαίος λόγος (άρθρο 8 παρ. 1 Ν. 2915/2001).
2. Σε περίπτωση αναβολής, ο διάδικος που ζήτησε την αναβολή καταδικάζεται στην δικαστική δαπάνη του αντιδίκου, κατόπιν αιτήσεως του τελευταίου (άρθρο 8 παρ. 2 Ν. 2915/2001).
3. Σε περίπτωση ερημοδικίας διαδίκου, αυτός δικάζεται ως παρών (άρθρο 12 παρ. 1 Ν. 2915/2001).
4. Αντικαθίσταται η προδικαστική και η μετ' απόδειξη απόφαση, από μια απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου μετά από τη συζήτηση κατά την οποία αντιμετωπίζονται τα νομικά και ουσιαστικά ζητήματα (άρθρο 12 παρ. 5 Ν. 2915/2001).
5. Η διεξαγωγή των αποδείξεων πραγματοποιείται ενώπιον του δικαστηρίου με εφαρμογή των αρχών της προφορικότητας και της αμεσότητας (άρθρο 12 παρ. 5 Ν. 2915/2001).
6. Αν κατά τη μελέτη της υποθέσεως ή κατά τη διάσκεψη ανακύψουν κενά, είναι δυνατή η επανασυζήτηση της υποθέσεως στην πρώτη δικάσιμο μετά την πάροδο της προθεσμίας κλητεύσεως 30 ημερών (άρθρο 9 Ν. 2915/2001).
7. Το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη συμπληρωματικώς αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου, καθώς και ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον του Ειρηνοδίκου ή Συμβολαιογράφου (άρθρο 12 παρ. 2 Ν. 2915/2001).
8. Σε περίπτωση μερικής νίκης και μερικής ήττας, κάθε διάδικος βαρύνεται με τα ανάλογα προς τη νίκη ή την ήττα δικαστικά έξοδα (άρθρο 2 Ν. 2915/2001).
9. Είναι δυνατή η αναβολή της συζήτησεως της υπόθεσης ενώπιον του Εφετείου μία φορά, εφόσον υπάρχει σπουδαίος λόγος και σε

περίπτωση αναβολής, ο διάδικος που ζήτησε την αναβολή κατάδικάζεται στη δικαστική δαπάνη του αντιδίκου του, κατόπιν αιτήσεως αυτού (άρθρο 16 παρ. 3 Ν. 2915/2001).

10. Περιορίζεται η δυνατότητα παραπομπής της υποθέσεως από το Εφετείο στο Πρωτοδικείο μόνο σε περίπτωση εξαφάνισης της πρωτοβαθμίου αποφάσεως, λόγω αναρμοδιότητας του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου (άρθρο 15 παρ. 7 Ν. 2915/2001).

11. Εξαφανιζομένης για άλλους λόγους της αποφάσεως του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, το Εφετείο δικάζει την υπόθεση κατ' ουσία (άρθρο 16 παρ. 7 Ν. 2915/2001).

12. Σε περίπτωση μερικής νίκης και μερικής ήττας, κάθε διάδικος βαρύνεται με τα ανάλογα προς τη νίκη ή την ήττα δικαστικά έξοδα (άρθρο 17 παρ. 3 Ν. 2915/2001).

13. Παρέχεται η δυνατότητα, μετά από προφορική εισήγηση του εισηγητού, απόρριψης της αναίρεσης εν συμβουλίω, χωρίς κλήτευση των διαδίκων και πρόταση του εισαγγελέα, αν όλοι οι λόγοι είναι απαράδεκτοι ή προφανώς αβάσιμοι (άρθρο 17 παρ. 3 Ν. 2915/2001).

14. Τα άρθρα 1 έως 590 ΚΠολΔ εφαρμόζονται και στις ειδικές διαδικασίες εκτός αν αντιβαίνουν στις ειδικές διατάξεις αυτών των διαδικασιών (άρθρο 19 Ν. 2915/2001).

4.2. Συμφωνία με την Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ταχτική διαδικασία ενώπιον των Πολυμελών Πρωτοδικείων διεξάγεται πλέον κατά τους κανόνες, οι οποίοι ρυθμίζουν τη διαδικασία ενώπιον των Μονομελών Πρωτοδικείων, που είναι κατά γενική παραδοχή ολιγοδάπανη, ταχεία και με τήρηση της αρχής της προφορικότητας και αμεσότητας. Είναι αναμφίβολο ότι οι διατάξεις του ΚΠολΔ που τροποποιούνται με το Ν. 2915/2001 αποσκοπούν σε μια δίκαιη και ταχεία δίκη και ότι θα δράσουν καταλυτικά στην απονομή της δικαιοσύνης. Επομένως τα προαναφερόμενα άρθρα του Ν. 2915/2001 συμπορεύονται πλήρως προς την διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

5. Επιφυλάξεις και προοπτικές

5.1 Με την εφαρμογή του Ν. 2915/2001 θα επιτευχθεί ασφαλώς συντόμηση της διαδικασίας εκδίκασεως των αστικής φύσεως υποθέσεων. Όμως η ταχύτητα περί την απόνομη της δικαιοσύνης εγκυμονεί ενίοτε

κινδύνους. Προς αποτροπή τέτοιων κινδύνων το άρθρο 9 του Ν. 2915/2001 παρέχει την ευχέρεια επανασυζήτησεως της υποθέσεως όταν κατά την μελέτη αυτής ή κατά την διάσκεψη ανακύψουν κενά. Πρόδηλον είναι ότι η επανασυζήτηση της υποθέσεως πρέπει να διατάσσεται κατ' εξαίρεση όταν λόγω της ταχείας εξελίξεως της ακροαματικής διαδικασίας έχουν γίνει παραλήψεις και εντεύθεν υπάρχουν κενά. Η καταχρηστική εφαρμογή αυτής της διατάξεως του νόμου θα εξουδετερώσει την δια του άρθρου 12 παρ. 5 αυτού επιδιωκόμενη ταχεία έκδοση οριστικής αποφάσεως και θα οδηγήσει πιθανώς σε νέες καταδίκες του Ελληνικού Κράτους από το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.²³

5.2. Το από τη γαλλική νομοθεσία προβλεπόμενο δικαίωμα αποζημιώσεως έναντι του Γαλλικού Δημοσίου σε περίπτωση αδικαιολόγητης καθυστέρησης περί την εκδίκαση των υποθέσεων, δεν μπορεί να αναγνωρισθεί από τον έλληνα νομοθέτη, λόγω της υφισταμένης καθυστέρησης περί την έκδοση αποφάσεων υπό των Ελληνικών Δικαστηρίων επί πολιτικών διαφορών. Δικαίωμα αντίστοιχο με αυτό του άρθρου L. 781-1 του Γαλλικού Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων θα είχε ως αποτέλεσμα την έγερση σωρείας αγωγών αποζημιώσεων κατά του Ελληνικού Δημοσίου. Υπάρχει ελπίδα ότι με την εφαρμογή του Ν. 2915/2001 οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις περί την απονομή της δικαιοσύνης θα γίνουν εξαίρεση. Υπό αυτή την προϋπόθεση ενδέχεται να θεσπιστεί στην Ελλάδα διάταξη νόμου περί δικαιώματος αποζημιώσεως έναντι του Ελληνικού Δημοσίου για καθυστέρηση περί την απονομή της δικαιοσύνης. Διάταξη την οποίαν ασφαλώς θα επιδοκμάσει το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.²⁴ Με την καθιέρωση μιας εσωτερικής αγωγής αποζημιώσεως, η προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων λογω καθυστέρησης της δίκης, θα καθίσταται απαράδεκτη.²⁵

23. Πρβλ. για την ευθύνη των δικαστών της υποθέσεως *I. Σαρμά*, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1998), σ. 233-234. Ι 24 επ.

24. Βλ. υπόθεση *Zannouti κατά Γαλλίας* (2000) JCP G 2001, II, 10491, με σημ. *L. Boré* και την απόφαση *Kudla* (16 Οκτωβρίου 2000) JCP G 2001, I, 291, αρ. 40.

25. *I. Σαρμά*, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1998), σ. 229. Ι 5.